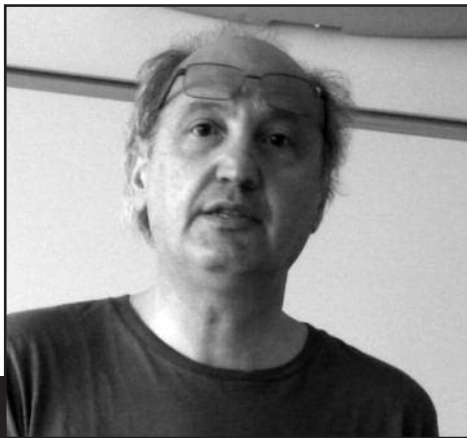


Andorra i la independència de Catalunya

Antoni POL i SOLÉ



La Comissió assessora per la transició nacional, creada per Artur Mas, president del govern de la Generalitat de Catalunya, ha estat el reflex coherent després de les manifestacions del poble català el dia 11 de setembre de l'any 2012 i del resultat de les eleccions parlamentàries que hi van seguir.

La transició nacional del Principat de Catalunya posa en relleu, però, un canvi radical en el discurs polític independentista mantingut fins avui pel catalanisme més nacionalista.

A final del segle XIX Valentí Almirall es va adonar que calia dotar de contingut polític el catalanisme.

A principi del segle XX Enric Prat de la Riba va identificar Catalunya amb una nació, en posseir una llengua i una cultura forjada naturalment al llarg dels segles segons el seu convenciment. I Pi i Maragall es va decantar per un federalisme regional, a Espanya (un derivat del qual serà l'estat de les autonomies).

Antoni Rovira i Virgili, als anys trenta i quaranta del segle XX, va aclarir l'arrel no natural ni biològica de la nació (simple fet) sinó racional (i constitutiva de dret). I per tant, va lligar el concepte de la nació amb la consciència nacional i voluntat de ser necessària dels catalans i la via del federalisme nacional i no regional per a Espanya.

Ja a la segona meitat del segle XX, i fins fa ben poc, el nacionalisme polític de la comunitat de llengua i cultura que s'expressava en català es volia identificar per l'independentisme amb una sola nació política i per tant nacionalitat.

I per tant, el nacionalisme polític reconegut com a tal només era possible, exclusivament, abastant tots els Països Catalans.

Avui, la conscient secessió del Principat de Catalunya, demanada per una part important del poble català, de la resta dels Països Catalans, o la via catalana empresa pel nacionalisme polític català, al marge dels altres Països Catalans, confirma la realitat del plurinacionalisme polític dels Països Catalans. És a dir, que tot i constituir els Països Catalans una nació de llengua i cultura, conformen diferents nacionalitats per respondre a diferents realitats, projectes i aspiracions polítiques. La via andorranca fa 735 anys que va ser iniciada i vint que n'és una prova reconeguda en el dret internacional.

La via algueresa, de nacionalitat sarda, és una altra prova conscient i fefaent d'una altra voluntat de ser políticament.

Més enllà de futures conformacions polítiques conjuntes, la realitat, com la història, són el que són i han estat el que han estat. I si la via política catalana ha estat històricament la d'integrar-se en àmbits cada cop més grans, o cada cop més grossos, la via andorrana ha estat tot el contrari, el desig de restar sols i separats dels veïns, malgrat la conformació per aquests de realitats polítiques cada vegada més àmplies.

Tres adjectius penso que qualifiquen el sentiment andorrà envers el procés que ha emprés Catalunya, dit de transició nacional, cap a la independència.

El primer és de simpatia, a la vista de les vicissituds històriques i per les actituds d'Espanya envers l'encaix de Catalunya dins seu, que mostren una clara incomprensió, desinterès i fins i tot hostilitat. I la voluntat de no modificar el model bastit i construït sobre el principi de possessió per drets militars que, si ja no tenia sentit fa 300 anys, menys avui. Això per un costat.

Però simpatia també d'un altre costat, perquè el desig d'independència de Catalunya, avui, està arrelat socialment no només en el desig de respecte a la nació política a què té dret d'aspirar, sinó també en el convenciment que pitjor, econòmicament i políticament, no els pot anar amb les polítiques amb què l'Estat espanyol està encarant el futur i entén la relació de Catalunya amb Espanya. Des de sempre, el progrés d'Andorra ha estat íntimament lligat al progrés de Catalunya i per tant el desenvolupament de tot el potencial que té de progressar Catalunya interessa a Andorra.

El segon qualificatiu és de preocupació.

Preocupació davant la inseguretat que suposa el procés de la independència de Catalunya respecte d'Espanya i les tensions que hi poden anar relacionades si no es fa de mutu acord.

I això tant en el pla polític com en l'econòmic.

És evident que si Espanya va bé Andorra també va bé. I a Andorra volem que Espanya vagi bé. I pot ser tan probable que Espanya sense Catalunya vagi pitjor com que Catalunya sense Espanya vagi millor.

La independència estricta de Catalunya, tot i ser possible i viable econòmicament, en qüestió de dimensions suposa una reducció territorial mai abans, ni històricament, experimentada. La Corona d'Aragó era molt més gran.

Aquest factor de preocupació s'accentua en veure la manera de consens i de diàleg entre les parts i com de lluny es troba, encara avui, la societat espanyola d'entendre la qüestió catalana, perquè històricament no s'ha volgut entendre i no s'ha fet res substancial per això, sinó tot el contrari.

Els darrers tres-cents anys, així com particularment els darrers trenta anys d'història en són una bona i trista mostra.

I preocupació també, perquè Europa i el sud d'Europa estan perdent protagonisme econòmic i ja l'han perdut en el pla polític, en aquest procés de globalització que de manera accelerada ens sorprèn cada dia una mica a tots. En aquest cicle de quedar-se enrere i no ser protagonista a escala mundial, la fragmentació d'Espanya sembla un procés irreversible (guanyat a pols i que interessa a més d'un Estat europeu) i necessari per a la mateixa evolució històrica dels estats. Que com les persones i pobles, irònicament, fa que quan es troben a dalt caiguin i quan estan caiguts, s'aixequin.

La situació no deixa de plantejar un problema més als ja propis de crisi econòmica general i estructural andorrana.

Però segurament, fins i tot aquesta, és necessària perquè Andorra s'espavili a escala mundial i superi el marc tradicional de França i Espanya. Però canviar costa sempre i ens aferrem a allò conegut, tot i que siguem conscients que se'ns acaba.

El tercer adjectiu és de respecte. Un respecte que implica recuperar la tradicional neutralitat andorrana. El que també històricament s'ha conegut i es coneix com *fer l'andorrà*. En el sentit més positiu de l'expressió, és a dir, quedant bé, perquè aquest posicionament i manera de fer han estat la garantia de preservació dels andorrans i la conservació del seu reconeixement internacional, fa vint anys només, com un Estat de dret, democràtic i social, després d'un llarg recorregut de diferenciació que ha durat més de 700 anys, si comptem només el període entre la signatura dels Pareatges, el 1278, que varen establir l'inici del fet andorrà tal com ha pervingut fins al 1993, any en què es va aprovar la Constitució escrita i la sobirania es va retornar al poble andorrà.

La voluntat dels andorrans de ser diferents políticament, també dels catalans, així com la nostra petitesa, ho confirmen i mostren com a posicionament més vàlid i conseqüent el del respecte o neutralitat, sense que poc o res s'hi pugui fer, ni ningú se'n pugui escandalitzar.

Ens agradi o no, hem de continuar fent l'únic que podem, i que hem après i sabem fer bé, i que es troba al nostre abast, l'andorrà.

Antoni Pol i Solé,

arquitecte i representant de la Societat Andorrana
de Ciències a la Fundació Universitat Catalana d'Estiu

Nota: Curs de formació cultural "Iniciació als Països Catalans: La transició nacional del Principat de Catalunya i la percepció des dels altres territoris".